

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ तृतीयः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः ॥

अ॒पां त्वे॒म॒न्थ॒सा॒दया॒म्य॒पां त्वो॒द्म॒न्थ॒सा॒दया॒म्य॒पां त्वा॒
भस्म॒न्थ॒सा॒दया॒म्य॒पां त्वा॒ ज्योति॑षि सा॒दया॒म्य॒पां त्वा॒य॒ने
सा॒दया॒म्य॒र्ण॒वे स॒द॒ने सी॒द स॒मु॒द्रे स॒द॒ने सी॒द स॒लि॒ले स॒द॒ने
सी॒दा॒पां क्ष॒ये सी॒दा॒पा॑ स॒धि॒षि सी॒दा॒पां त्वा॒ स॒द॒ने सा॒दया॒म्य॒पां
त्वा॒ स॒ध॒स्थे सा॒दया॒म्य॒पां त्वा॒ पु॒री॒षे सा॒दया॒म्य॒पां त्वा॒ यो॒नौ
सा॒दया॒म्य॒पां त्वा॒ पा॒थ॒सि सा॒दया॒मि गा॒य॒त्री छ॒न्द॑स्त्रि॒ष्टु॒च्छ॒न्दो
जग॑ती छ॒न्दो॑ऽनु॒ष्टु॒च्छ॒न्दः प॒ङ्क्ति॑श्छ॒न्दः॥ (१)

यो॒नौ प॒ञ्च॒दश॒ च॥ [१]

अ॒यं पु॒रो भु॒व॒स्तस्य॑ प्रा॒णो भौ॒वा॒य॒नो व॑स॒न्तः प्रा॑णाय॒नो गा॑य॒त्री
वा॑स॒न्ती गा॑य॒त्रियै गा॑य॒त्रं गा॑य॒त्रादु॑पा॒शु॒रु॒पा॒शो॒स्त्रि॒वृ॒त्रि॒वृ॒तो
रथ॑न्तर॑ रथ॑न्तरा॒द्वसि॑ष्ठ ऋषिः प्र॒जाप॑तिगृही॒तया॒ त्वया॑ प्रा॒णं
गृ॒ह्णामि॑ प्र॒जाभ्यो॑ऽयं दक्षि॑णा वि॒श्वक॑र्मा तस्य॒ मनो॑ वैश्व॒कर्म॑णं
ग्री॒ष्मो मा॑न॒सस्त्रि॒ष्टुग्रे॑ष्मी त्रि॒ष्टुभ॑ ऐ॒डमै॑डा॒दन्तर्या॑मो॑ऽन्तर्या॑मात्
प॒ञ्च॒दशः प॒ञ्च॒द॒शाद्बृ॒हद्बृ॒हतो॑ भ॒रद्वा॑ज ऋषिः प्र॒जाप॑तिगृही॒तया॒
त्वया॑ मनः (२)

गृह्णामि प्रजाभ्योऽयम्पश्चाद्विश्वव्यचास्तस्य चक्षुर्वैश्वव्यचसं
 वरुषाणि चाक्षुषाणि जगती वारुषी जगत्या ऋक्षममृक्षमाच्छुक्रः
 शुक्राथ्सप्तदशः सप्तदशाद्वैरूपं वैरूपाद्विश्वामित्र ऋषिः प्रजा-
 पतिगृहीतया त्वया चक्षुर्गृह्णामि प्रजाभ्य इदमुत्तराथ्सुवस्तस्य
 श्रोत्रं सौवः शरच्छौत्र्यनुष्टुप्छारद्यनुष्टुभः स्वारः स्वारान्मन्थी
 मन्थिन एकविंश एकविंशाद्वैराजं वैराजाञ्जमदग्निर्ऋषिः
 प्रजापतिगृहीतया (३)

त्वया श्रोत्रं गृह्णामि प्रजाभ्य इयमुपरि मतिस्तस्यै वाङ्माती
 हैमन्तो वाच्यायनः पङ्क्तिरहैमन्ती पङ्क्तौ निधनवन्निधनवत आग्रयण
 आग्रयणात्रिणवत्रयस्त्रिंशौ त्रिणवत्रयस्त्रिंशाभ्यां शाक्ररैवते
 शाक्ररैवताभ्यां विश्वकर्मर्षिः प्रजापतिगृहीतया त्वया वाचं
 गृह्णामि प्रजाभ्यः॥ (४)

त्वया मनो जमदग्निर्ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्रिंशच्च॥ [२]

प्राचीं दिशां वसन्त ऋतूनामग्निर्देवता ब्रह्म द्रविणं त्रिवृथस्तोमः
 स उ पञ्चदशवर्तनिस्त्र्यविर्यः कृतमयाणां पुरोवातो वातः सानग
 ऋषिर्दक्षिणा दिशां ग्रीष्म ऋतूनामिन्द्रो देवता क्षत्रं द्रविणं पञ्चदशः
 स्तोमः स उ सप्तदशवर्तनिर्दित्यवाङ्मयस्त्रेतायाणां दक्षिणाद्वातो वातः
 सनातन ऋषिः प्रतीचीं दिशां वरुषा ऋतूनां विश्वे देवा देवता
 विट् (५)

द्रविणं॑ सप्तदशः स्तोमः॑ स उ॑वेकवि॒ंशव॑र्तनिस्त्रिव॒ध्सो
 वयो॑ द्वापरोऽयानाम्पश्चाद्वा॒तो वातो॑ऽह॒भून् ऋषि॑रुदी॒ची दि॒शाः
 श॒रद॑तूनामि॒त्रावरु॑णौ दे॒वता॑ पु॒ष्टं द्रवि॑णमेकवि॒ंशः स्तोमः॑ स उ॑
 त्रिणव॑वर्तनिस्तुर्यवा॒द्वय॑ आस्क॒न्दोऽ या॑नामुत्तराद्वा॒तो वातः॑ प्र॒त्न
 ऋषि॑रू॒र्ध्वा दि॒शाः हे॑मन्तशि॒शिरा॑वृ॒तूनां बृह॑स्पतिर्दे॒वता॑ वर्चो॑ द्रवि॑णं
 त्रिण॒वः स्तोमः॑ स उ॑ त्रयस्त्रि॒ंशव॑र्तनिः प॒ष्ठवा॑द्वयो॑ऽभिभूर॒या॒नां
 विष्व॒ग्वा॒तो वातः॑ सु॒पूर्ण॑ ऋषिः॑ पि॒तरः॑ पिताम॒हाः परे॑ऽवरे
 ते नः॑ पान्तु॒ ते नो॑ऽवन्त्वस्मिन्ब्रह्म॑न्त्रस्मिन्क्ष॒त्रेऽस्या॑मा॒शिष्य॒स्यां
 पु॒रोधा॒याम॒स्मिन्कर्म॑न्त्रस्यां दे॒वहू॑त्याम्॥ (६)

विदंष्ट्रवाङ्मयोऽष्टाविंशतिश्च॥

[३]

ध्रु॒वक्षि॑तिर्ध्रु॒वयो॑निर्ध्रु॒वासि॑ ध्रु॒वं यो॒निमा॑ सी॒द सा॒ध्या।
 उ॒ख्य॑स्य के॒तुम्र॑थ॒मं पु॒रस्ता॑द॒श्विना॑ध्व॒र्यू सा॑दयतामि॒ह त्वा॑। स्वे
 दक्षे॑ दक्ष॒पिते॒ह सी॑द दे॒वत्रा॑ पृ॒थि॒वी बृ॑ह॒ती ररा॑णा। स्वा॒स॒स्था
 त॒नुवा॑ सं वि॒शस्व॑ पि॒तेवै॑धि सू॒नव॑ आ सु॒शेवा॑श्विना॑ध्व॒र्यू
 सा॑दयतामि॒ह त्वा॑। कु॒ला॒यिनी॑ वसु॑मती वयो॒धा र॒यिं नो॑ वर्ध
 बहु॒लं सु॒वीर॑म्॥ (७)

अपा॑मतिं दु॒र्मति॑म्बाध॒माना॑ रा॒यस्पोषे॑ य॒ज्ञप॑तिमा॒भज॑न्ती
 सु॒वर्धे॑हि यज॑मानाय॒ पोष॑म॒श्विना॑ध्व॒र्यू सा॑दयतामि॒ह त्वा॑।
 अ॒ग्नेः पु॒रीष॑मसि दे॒व्यानी॑ तां त्वा॒ विश्वे॑ अ॒भि गृ॑णन्तु दे॒वाः।

स्तोमं पृष्ठा घृतवतीह सीद प्रजावदस्मे द्रविणा यंजस्वाश्विनाध्वर्यू
सादयतामिह त्वा। दिवो मूर्धासि पृथिव्या नाभिर्विष्टम्भनी
दिशामधिपती भुवनानाम्। (८)

ऊर्मिर्द्रप्सो अपामसि विश्वकर्मा त ऋषिरश्विनाध्वर्यू
सादयतामिह त्वा। सजूर्ऋतुभिः सजूर्विधाभिः सजूर्वसुभिः सजू
रुद्रैः सजूरादित्यैः सजूर्विश्वैर्देवैः सजूर्देवैः सजूर्देवैर्वयोनाधैरग्नये
त्वा वैश्वानरायाश्विनाध्वर्यू सादयतामिह त्वा। प्राणं मे पाह्यपानं
मे पाहि व्यानं मे पाहि चक्षुर्म उर्व्या वि भाहि श्रोत्रं
मे श्लोकयापस्मिन्वौषधीर्जिन्व द्विपात्पाहि चतुष्पादव दिवो
वृष्टिमेरय॥ (९)

सुवीरं भुवनानामुर्व्या सप्तदश च॥ [४]

अविर्वयस्त्रिष्टुच्छन्दो दित्यवाङ्मयो विराट्छन्दः पञ्चाविर्वयो
गायत्री छन्दस्त्रिवृत्सो वयं उष्णिहा छन्दस्तुर्यवाङ्मयोऽनुष्टुप्छन्दः
पष्ठवाङ्मयो बृहती छन्द उक्षा वयः सतोबृहती छन्द ऋषभो वयः
ककुच्छन्दो धेनुर्वयो जगती छन्दोऽनुङ्गान् वयः पङ्क्तिश्छन्दो बस्तो
वयो विवलं छन्दो वृष्णिर्वयो विशालं छन्दः पुरुषो वयस्तन्द्रं
छन्दो व्याघ्रो वयोऽनाधृष्टं छन्दः सिंहो वयश्छदिश्छन्दो विष्टम्भो
वयोऽधिपतिश्छन्दः क्षत्रं वयो मयदं छन्दो विश्वकर्मा वयः परमेष्ठी
छन्दो मूर्धा वयः प्रजापतिश्छन्दः॥ (१०)

पुरुषो वयः षड्विंशतिश्च॥ [५]

इन्द्राग्नी अव्यथमानामिष्टकां दृ॒ह॒तं यु॒वम्। पृ॒ष्ठेन॒
 द्या॒वापृ॒थि॒वी अ॒न्तरि॑क्षं च॒ वि बा॑धताम्॥ वि॒श्वकर्मा॑ त्वा
 सा॒दय॑त्वन्त॒रि॒क्षस्य॑ पृ॒ष्ठे व्य॑च॒स्वतीं॑ प्रथ॒स्वती॑म्भास्व॒ती॑
 सू॒रि॒मती॑मा या द्याम्भास्या पृ॒थि॒वीमोर्व॑न्त॒रि॒क्षम॑न्त॒रि॒क्षं
 यच्छा॑न्त॒रि॒क्षं दृ॒ह॒न्त॒रि॒क्षं मा हि॑सीर्वि॒श्वस्मै॑ प्रा॒णायो॑पा॒नाय॑
 व्या॒नायो॑दा॒नाय॑ प्रति॒ष्ठायै॑ च॒रित्रा॑य वा॒युस्त्वा॒भि पा॑तु म॒ह्या स्व॒स्त्या
 छ॒र्दिषा॑ (११)

शन्त॑मेन॒ तया॑ दे॒वत॑याङ्गि॒रस्व॑द्धु॒वा सी॑द। रा॒ज्यसि॑ प्राची॒
 दि॒ग्वि॒राड॑सि दक्षि॒णा दि॒ख्स॒म्राड॑सि प्र॒तीची॑ दि॒ख्स॒वराड॑स्युदी॒ची
 दि॒गधि॑पत्यसि बृ॒हती॑ दि॒गायु॑र्मे पाहि प्रा॒णं मे॑ पा॒ह्यपा॑नं मे॑ पाहि
 व्या॒नं मे॑ पाहि चक्षु॑र्मे पाहि श्रोत्रं मे पाहि मनो॑ मे जि॒न्व वाच॑
 मे पि॒न्वात्मा॑नं मे पाहि ज्योति॑र्मे यच्छ॥ (१२)

छ॒र्दिषा॑ पि॒न्व ष॑द्॥

[६]

मा छ॒न्दः प्र॒मा छ॒न्दः प्र॒ति॒मा छ॒न्दोऽस्मी॑वि॒श्छ॒न्दः प॒ङ्क्ति॑श्छ॒न्दः
 उ॒ष्णिहा॑ छ॒न्दो बृ॒हती॑ छ॒न्दोऽनु॑ष्टुप्छ॒न्दो वि॒राट्छ॒न्दो गाय॑त्री
 छ॒न्दस्त्रि॑ष्टुप्छ॒न्दो जग॑ती छ॒न्दः पृ॒थि॒वी छ॒न्दोऽन्त॑रि॒क्षं छ॒न्दो
 द्यौश्छ॒न्दः समा॑श्छ॒न्दो नक्ष॑त्राणि छ॒न्दो मन॑श्छ॒न्दो वाक्छ॒न्दः
 कृ॒षिश्छ॒न्दो हि॒र॒ण्यं छ॒न्दो गौश्छ॒न्दोऽजा॑ छ॒न्दोऽश्व॑श्छ॒न्दः।
 अ॒ग्नि॒र्दे॒वता॑ (१३)

वातो॑ दे॒वता॑ सू॒र्यो दे॒वता॑ च॒न्द्रमा॑ दे॒वता॑ वस॑वो दे॒वता॑ रु॒द्रा
 दे॒वता॑ दि॒त्या दे॒वता॑ वि॒श्वे दे॒वा दे॒वता॑ म॒रुतो॑ दे॒वता॑ बृ॒हस्प॑तिर्दे॒वतेन्द्रो॑
 दे॒वता॑ वरु॑णो दे॒वता॑ मूर्धा॑सि रा॒ङ्गुवा॑सि ध॒रुणा॑ य॒त्र्यसि॑ यमि॒त्रीषे॑
 त्वो॒र्जे त्वा॑ कृ॒ष्यै त्वा॑ क्षेमा॑य त्वा॑ यन्त्री रा॒ङ्गुवा॑सि धर॑णी ध॒त्र्यसि॑
 धरि॒त्र्यायु॑षे त्वा॑ वर्च॑से त्वौज॑से त्वा॑ बला॑य त्वा॥ (१४)

दे॒वता॑ऽऽयु॑षे त्वा॑ षट्॥ [७]

आ॒शुस्त्रि॑वृ॒द्धान्तः॑ पञ्चद॒शो व्यो॑म सप्तद॒शः प्र॒तूर्ति॑रष्टाद॒शस्तपो॑
 नवद॒शोऽभि॑वर्तः स॒वि॒शो ध॒रुण॑ एकवि॒शो वर्चो॑ द्वावि॒शः
 स॒म्भरण॑स्त्रयोवि॒शो योनि॑श्चतुर्वि॒शो गर्भाः॑ पञ्चवि॒शः
 ओज॑स्त्रिण॒वः ऋतु॑रेकत्रि॒शः प्र॒तिष्ठा॑ त्रयस्त्रि॒शो ब्र॒ध्नस्य॑
 वि॒ष्टपं॑ चतुस्त्रि॒शो नाकः॑ षट्त्रि॒शो वि॒वर्तो॑ऽष्टाचत्वारि॒शः
 ध॒र्त्रश्च॑तुष्टोमः॥ (१५)

आ॒शुः स॒प्तत्रि॑शत्॥ [८]

अ॒ग्नेर्भा॑गोऽसि दी॒क्षाया॑ आधि॑पत्यं ब्रह्म॑ स्पृ॒तं त्रि॑वृ॒थस्तोम॑
 इन्द्र॑स्य भा॒गोऽसि॑ वि॒ष्णोराधि॑पत्यं क्ष॒त्रं स्पृ॒तम्पञ्च॑द॒शः स्तोमो॑
 नृच॑क्ष॒साम्भा॑गोऽसि॑ धा॒तुराधि॑पत्यं ज॒नित्रं॑ स्पृ॒तं सप्त॑द॒शः
 स्तोमो॑ मि॒त्रस्य॑ भा॒गोऽसि॑ वरु॑णस्याधि॑पत्यं दि॒वो वृ॒ष्टिर्वा॑ताः
 स्पृ॒ता ए॒कवि॒शः स्तोमो॑ऽदित्यै भा॒गोऽसि॑ पू॒ष्ण आधि॑पत्यमोजः॑

स्पृतं त्रिणवः स्तोमो वसूनाम्भागोऽसि (१६)

रुद्राणामधिपत्यं चतुष्पाथस्पृतं चतुर्विंशः स्तोमं आदित्यानां
भागोऽसि मरुतामधिपत्यं गर्भाः स्पृताः पञ्चविंशः स्तोमो
देवस्य सवितुर्भागोऽसि बृहस्पतेराधिपत्यं समीचीर्दिशः
स्पृताश्चतुष्टोमः स्तोमो यावानाम्भागोऽस्य यावानामधिपत्यं
प्रजाः स्पृताश्चतुश्चत्वारिंशः स्तोमं ऋभूणाम्भागोऽसि विश्वेषां
देवानामधिपत्यं भूतं निशान्तं स्पृतं त्रयस्त्रिंशः स्तोमः॥ (१७)

वसूनां भागोऽसि पद्वत्वारिंशच्च॥ [९]

एकयास्तुवत प्रजा अधीयन्त प्रजापतिरधिपतिरासीत्तिसृभिरस्तुवत
ब्रह्मासृज्यत ब्रह्मणस्पतिरधिपतिरासीत् पञ्चभिरस्तुवत
भूतान्यसृज्यन्त भूतानाम्पतिरधिपतिरासीत्सप्तभिरस्तुवत
सप्तरूपयोऽसृज्यन्त धाताधिपतिरासीन्नवभिरस्तुवत पितरो-
ऽसृज्यन्तादितिरधिपत्यासीदेकादशभिरस्तुवतर्तवोऽसृज्यन्तार्तवो-
ऽधिपतिरासीत् त्रयोदशभिरस्तुवत मासा असृज्यन्त संवत्सरो-
ऽधिपतिः (१८)

आसीत्पञ्चदशभिरस्तुवत क्षत्रमसृज्यतेन्द्रोऽधिपतिरासीत्सप्तदश
पशवोऽसृज्यन्त बृहस्पतिरधिपतिरासीन्नवदशभिरस्तुवत
शूद्रार्यावसृज्येतामहोरात्रे अधिपत्नी आस्तामेकंविंशत्यास्तुवतैकंशप
पशवोऽसृज्यन्त वरुणोऽधिपतिरासीन्नयोविंशत्यास्तुवत क्षुद्राः

प॒शवोऽसृ॒ज्यन्त॒ पृ॒षाधि॑पतिरासीत्पञ्च॒वि॒ंशत्यास्तुवतार॒ण्याः
 प॒शवोऽसृ॒ज्यन्त॒ वा॒युरधि॑पतिरासीत्सप्त॒वि॒ंशत्यास्तुवत॒
 द्यावा॑पृथि॒वी वि (१९)

ऐतां वसवो रुद्रा आदित्या अनु व्यायन्तेषामाधिपत्यमासीन्नववि
 वनस्पतयोऽसृज्यन्त सोमोऽधिपतिरासीदेकत्रिंशतास्तुवत प्रजा
 असृज्यन्त यावानां चायावानां चाधिपत्यमासीन्नयस्त्रिंशतास्तुवत
 भूतान्यशाम्यन्प्रजापतिः परमेष्ठ्यधिपतिरासीत्॥ (२०)

सं वृथ्सरोऽधिपतिर्वि पञ्चत्रिंशच्च॥ [१०]

इयमेव सा या प्रथमा व्यौच्छदन्तरस्यां चरति प्रविष्टा।
 वधूर्जजान नवगङ्गनित्री त्रय एनाम्महिमानः सचन्ते॥ छन्दस्वती
 उषसा पेपिशाने समानं योनिमनु सञ्चरन्ती। सूर्यपत्नी वि
 चरतः प्रजानती केतुं कृण्वाने अजरे भूरिरेतसा॥ ऋतस्य
 पन्थामनु तिस्र आगुस्त्रयो घर्मासो अनु ज्योतिषागुः। प्रजामेका
 रक्षत्यूर्जमेका (२१)

व्रतमेका रक्षति देवयूनाम्॥ चतुष्टोमो अभवद्वा तुरीया
 यज्ञस्य पक्षावृषयो भवन्ती। गायत्रीं त्रिष्टुभं जगतीमनुष्टुभम्बृहदर्कं
 युञ्जानाः सुवराभरन्निदम्॥ पञ्चभिर्धाता वि दधाविदं यत्तासां
 स्वसृरजनयत्पञ्चपञ्च। तासामु यन्ति प्रयवेण पञ्च नाना रूपाणि
 क्रतवो वसानाः॥ त्रिंशत्स्वसार उप यन्ति निष्कृतं समानं

केतुम्प्रतिमुञ्चमानाः। (२२)

ऋतूँस्तन्वते कवयः प्रजानतीर्मध्येछन्दसः परि
यन्ति भास्वतीः। ज्योतिष्मती प्रति मुञ्चते नभो रात्रीं
देवी सूर्यस्य व्रतानि। वि पश्यन्ति पशवो जायमाना
नानारूपा मातुरस्या उपस्थैः। एकाष्टका तपसा तप्यमाना
जजान गर्भम्महिमानमिन्द्रम्। तेन दस्यून्यसहन्त देवा
हन्तासुराणामभवच्छचीभिः। अनानुजामनुजाम्मामकर्त सत्यं
वदन्त्यन्विच्छ एतत्। भूयासम् (२३)

अस्य सुमतौ यथा यूयमन्या वो अन्यामति मा प्र युक्त।
अभून्मम सुमतौ विश्ववेदा आष्टं प्रतिष्ठामविदद्धि गाधम्।
भूयासमस्य सुमतौ यथा यूयमन्या वो अन्यामति मा प्र युक्त।
पञ्च व्युष्टीरनु पञ्च दोहा गां पञ्चनाग्नीमृतवोऽनु पञ्च। पञ्च दिशः
पञ्चदशेन क्लृप्ताः समानमूर्ध्नीरभि लोकमेकम् (२४)

ऋतस्य गर्भः प्रथमा व्युष्युष्यपामेका महिमानम्बिभर्ति।
सूर्यस्यैका चरति निष्कृतेषु घर्मस्यैका सवितैका नि यच्छति।
या प्रथमा व्योच्छ्रुत्सा धेनुरभवद्यमे। सा नः पयस्वती
धुक्ष्वोत्तरामुत्तराँ समाम्। शुक्रर्षभा नभसा ज्योतिषागाँद्विश्वरूपा
शबलीरग्निर्केतुः। समानमर्थः स्वपस्यमाना बिभ्रती जरामंजर
उष आगाः। ऋतूनाम्पत्नी प्रथमेयमागादह्ना नेत्री जनित्री

प्रजानाम्। एकां सती बहुधोषो व्युच्छस्यजीर्णा त्वं जरयसि
सर्वमन्यत्॥ (२५)

ऊर्जमेकां प्रतिमुञ्चमाना भूयासमेकं पव्येकान्नविंशतिश्च॥ [११]

अग्नें जातान्म्र णुंदा नः सपत्नान्प्रत्यजाताज्ञातवेदो नुदस्व।
अस्मे दीदिहि सुमना अहेडन्तवं स्याः शर्मन्निवरूथ उद्वित्।
सहसा जातान्म्र णुंदा नः सपत्नान्प्रत्यजाताज्ञातवेदो नुदस्व। अधि
नो ब्रूहि सुमनस्यमानो वयः स्याम प्र णुंदा नः सपत्नान्।
चतुश्चत्वारिंशः स्तोमो वर्चो द्रविणः षोडशः स्तोम ओजो द्रविणं
पृथिव्याः पुरीषमसि (२६)

अप्सो नाम। एवश्छन्दो वरिवश्छन्दः शम्भूश्छन्दः
परिभूश्छन्द आच्छच्छन्दो मनश्छन्दो व्यचश्छन्दः सिन्धुश्छन्दः
समुद्रं छन्दः सलिलं छन्दः संयच्छन्दो वियच्छन्दो बृहच्छन्दो
रथन्तरं छन्दो निकायश्छन्दो विवधश्छन्दो गिरश्छन्दो भ्रजश्छन्दः
सष्टृच्छन्दोऽनुष्टृच्छन्दः ककुच्छन्दस्त्रिककुच्छन्दः काव्यं छन्दोऽङ्कुपं
छन्दः (२७)

पदपङ्क्तिश्छन्दोऽक्षरपङ्क्तिश्छन्दो विष्टारपङ्क्तिश्छन्दः क्षुरो
भृज्वाञ्छन्दः प्रच्छच्छन्दः पक्षश्छन्द एवश्छन्दो वरिवश्छन्दो
वयश्छन्दो वयस्कृच्छन्दो विशालं छन्दो विष्पर्धाश्छन्दश्छुदिश्छन्दो

दूरोहणं छन्दस्तन्द्रं छन्दोऽङ्काङ्कं छन्दः॥ (२८)

अस्यङ्कुपञ्छन्दस्यस्मिंश्च॥

[१२]

अग्निवृत्राणि जङ्घनद्वविणस्युर्विपन्यया। समिद्धः शुक्र आहुतः॥
त्व९ सोमासि सत्पतिस्त्व९ राजोत वृत्रहा। त्वं भद्रो असि क्रतुः॥
भद्रा ते अग्ने स्वनीक सन्दृग्धोरस्य सतो विषुणस्य चारुः। न यत्ते
शोचिस्तमसा वरन्त न ध्वस्मानस्तनुवि रेप आ धुः॥ भद्रं ते अग्ने
सहसित्रनीकमुपाक आ रोचते सूर्यस्या। (२९)

रुशदृशे ददृशे नक्तया चिदरूक्षितं दृश आ रूपे अन्नम्।
सैनानीकेन सुविदत्रो अस्मे यष्टा देवा९ आयजिष्ठः स्वस्ति।
अदब्धो गोपा उत नः परस्पा अग्ने द्युमदुत रेवद्दिदीहि।
स्वस्ति नो दिवो अग्ने पृथिव्या विश्वायुर्धेहि यजथाय देव।
यत्सीमहि दिविजात प्रशस्तं तदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रम्। यथा
होतर्मनुषः (३०)

देवताता यज्ञेभिः सूनो सहसो यजांसि। एवानो अद्य
समना समानानुशन्नं उशतो यक्षि देवान्॥ अग्निमीडे पुरोहितं
यज्ञस्य देवमृत्विजम्। होतार९ रत्नधातमम्॥ वृषा सोम द्युमा९
असि वृषा देव वृषव्रतः। वृषा धर्माणि दधिषे॥ सान्तपना इद९
हविर्मरुतस्तञ्जुष्टन। युष्माकोती रिंशादसः॥ यो नो मर्तो वसवो
दुरह्णा युस्तिरः सत्यानि मरुतः (३१)

जिघांसात्। द्रुहः पाशं प्रति स मुचीष्ट तपिष्ठेन तपसा
हन्तना तम्। संवत्सरीणां मरुतः स्वर्का उरुक्षयाः सगणा मानुषेषु।
तैऽस्मत्पाशान्त्र मुञ्चन्त्वहंसः सान्तपना मदिरा मादयिष्णवः।
पिप्रीहि देवाः उशतो यविष्ठ विद्वाः ऋतूः ऋतुपते यजेह। ये
दैव्या ऋत्विजस्तेभिरग्रे त्वः होतृणामस्यायजिष्ठः। अग्रे यदद्य
विशो अध्वरस्य होतुः पार्वक (३२)

शोचे वेष्ट्वः हि यज्वा। ऋता यजासि महिना वि यद्भूरुहव्या
वंह यविष्ठ या तै अद्य। अग्निना रयिमश्रवत्पोषमेव दिवेदिवे। यशसं
वीरवत्तमम्॥ गयस्फानो अमीवहा वसुवित्पुष्टिवर्धनः। सुमित्रः सोम
नो भव। गृहमेधास आ गंत मरुतो मापं भूतना प्रमुञ्चन्तो नो
अहंसः। पूर्वीभिर्हि दंदाशिम शरद्विर्मरुतो वयम्। महोभिः (३३)

चरुषणीनाम्। प्र बुध्रिया ईरते वो महासि प्र णामानि
प्रयज्यवस्तिरध्वम्। सहस्रियं दम्यम्भागमेतं गृहमेधीयम्मरुतो
जुषध्वम्। उप यमेति युवतिः सुदक्षं दोषा वस्तोरुहविष्मती
घृताची। उप स्वैनमरमतिर्वसूयुः। इमो अग्रे वीततमानि हव्याजस्रो
वक्षि देवतातिमच्छ। प्रति न ईः सुरभीणि वियन्तु। क्रीडं वः
शर्धो मारुतमनुर्वाणः रथेशुभम्। (३४)

कण्वा अभि प्र गायता। अत्यासो न ये मरुतः स्वश्चो यक्षदृशो
न शुभयन्त मर्याः। ते हर्म्येष्ठाः शिशवो न शुभ्रा वत्सासो न

प्र॒क्री॒डिनः॑ पयो॒धाः। प्रैषा॒मज्मे॑षु वि॒थुरे॑वं रेजते॒ भूमि॒र्यामे॑षु यद्धं
यु॒ञ्जते॑ शु॒भे। ते क्री॒डयो॑ धुन॑यो भ्राज॑दृष्टयः स्वयं म॑हित्वं प॑नयन्त॒
धूत॑यः। उ॒प॒ह्वरे॑षु यदचि॑ध्वं य॒यिं वय॑ इव मरुतः॒ केन॑ (३५)

चित्प॒था। श्रोत॑न्ति॒ कोशा॒ उप॑ वो रथे॒ष्वा घृ॒तमु॑क्षता॒
मधु॑वर्णम॒र्चते॑। अ॒ग्निम॑ग्नि॒ꣳ हवी॑मभिः सदा॑ हवन्त वि॒शप॑तिम्।
ह॒व्य॒वाहं॑ पुरुप्रि॒यम्। तꣳ हि शश्व॑न्त॒ ईड॑ते सु॒चा दे॒वं घृ॒तश्चु॑ता।
अ॒ग्निꣳ ह॒व्याय॑ वोढ॑वे। इन्द्रा॑ग्नी रोच॒ना दि॒वः श्रथ॑द्वृ॒त्रमिन्द्रं॑ वो
वि॒श्वत॑स्परीन्द्रं॒ नरो॒ विश्व॑कर्मन् ह॒विषा॑ वावृ॒धानो॑ विश्व॑कर्मन्
ह॒विषा॑ वर्ध॑नेन॥ (३६)

सूर्य॑स्य॒ मनु॑पो मरुतः॒ पाव॑क॒ महो॑भी रथेशु॒भं केन॑ षट्त्वारि॑शच्च॥ [१३]

र॒श्मिर॑सि॒ राज्य॑स्य॒यं पुरो॑ हरि॑केशोऽग्नि॒र्मधेन्द्रा॑ग्निभ्यां॒ बृह॑स्पति॒र्भूय॑स्कृ॒दस्य॑ग्निनां॒ विश्वा॑षाद्व॒जाप॑ति॒र्मन॑सा॒
कृ॒त्तिका॑ मधु॑श्च स॒मिदृ॑शां द्वा॒दश॑॥ [१४] र॒श्मिर॑सि॒ प्रति॑ धे॒नुम॑सि॒ स्तनयि॑बु॒सनि॑रस्यादि॒त्यानाꣳ
स॒तत्रि॑ꣳशत्॥३७॥ र॒श्मिर॑सि॒ को अ॒द्य यु॑ङ्क्ते॥

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>